Copyright & Creative Commons:
The copyright of articles published in the *Journal of Criminal Law and Criminology Studies* remains with the author(s). This journal is published as an open access publication, and all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0). This license permits use, redistribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and the use is non-commercial in nature.
For more information, please refer to the journal's *Open Access Policy* page.

Reporting Victimisation to Police and Judicial Authorities: A Case Study of Women's Non-Reporting in Herat

Yalda Homan[1], Seyyed Mehdi Seidzadeh Sani[2*], Seyyed Hossein Hosseini[3]

S.D.I.I.
The SD Institute of Law Research & Study

Publisher:
Shahr-e- Danesh Research and Study Institute of Law

Article Type:
Original Research

DOI:
10.22034/jclc.2025.502177.2096

Received:
7 March 2025

Accepted:
3 May 2025

Published:
6 September 2026

Abstract

The adoption of supportive and preventive measures by policy-making and executive institutions to improve the situation of victims, particularly female victims as a vulnerable group in society, requires access to information concerning the dark figure of victimisation and an understanding of the reasons for non-reporting. However, the failure to address all dimensions of women's victimisation and the absence of adequate supportive and preventive measures under the current conditions in Afghanistan are matters of concern. This study was conducted to examine the extent of reported victimisation and the reasons for non-reporting among women in the city of Herat. The statistical population comprised all women residing in Herat, Afghanistan, from whom a sample of 383 participants was selected using Cochran's formula. The research instrument was a researcher-developed questionnaire. The findings indicate that approximately half of the sample had experienced victimisation; however, 98.25 per cent of those women had not reported their victimisation for various reasons. Among the reasons for non-reporting, the perception that "the matter was not important" had the greatest influence, followed by "fear of reputational harm," "intervention by family members or others to prevent reporting," and other factors. The findings further show that the relative importance of the reasons for non-reporting varies according to the type and location of victimisation. In addition, victims' views regarding the reasons for non-reporting differ significantly according to their individual

1. PhD Student in Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
Email: yaldahoman786@gmail.com
2. (*Corresponding Author), Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
Email: Seidzadeh@um.ac.ir
3. Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
Email: shosseini@um.ac.ir

characteristics.

Keywords: Police, Victim, Victimisation, Women, Non-Reporting of Victimisation.

Excerpted from the Ph.D. thesis entitled "A Victimization Survey of Women in Herat City after the Reappearance of the Taliban", Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
Funding: The author(s) recived no financial support (funding. Grants and sponsorship) for the research, authorship, and/ or pouplication of this article.

Author contributions:
Yalda Homan: Methodology, Software, Validation, Formal Analysis, Investigation, Writing - Original Draft, Writing - Review & Editing, Project Administration.
Seyyed Mehdi Seidzadeh Sani: Conceptualization, Data Curation, Supervision.
Seyyed Hossein Hosseini: Data Curation, Supervision.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Citation:
Homan, Yalda, Seyyed Mehdi Seidzadeh Sani & Seyyed Hossein Hosseini. (2026). Reporting Victimisation to Police and Judicial Authorities: A Case Study of Women's Non-Reporting in Herat. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 14(29), 179-210.

Extended Abstract

In Afghanistan, particularly following the Taliban's return to power, the position of women across social, economic, and security-related dimensions has undergone fundamental change. Increasing restrictions on women's rights and freedoms, together with worsening insecurity, have exposed women to new forms of vulnerability. One of the principal challenges in understanding and responding to these harms is the phenomenon known as the "dark figure of victimisation," whereby a substantial proportion of offences and experiences of victimisation, for a variety of reasons, are never reported to official authorities and therefore remain absent from official statistics. This phenomenon is of particular significance in relation to women, who may face greater cultural, social, and structural barriers to reporting. The absence of accurate information concerning the actual extent of women's victimisation and the reasons for non-reporting presents a serious challenge to the effective design and implementation of supportive and preventive measures by policy-making and executive institutions. Previous research in Afghanistan has largely focused on particular forms of violence or more geographically limited areas and has often failed to provide an in-depth analysis of the multiple reasons why women do not report victimisation, particularly under current political and social conditions. This study was conducted to examine the extent of reported victimisation and the factors affecting reporting, with particular emphasis on the reasons for non-reporting among women in the city of Herat. In this regard, the article addresses three principal questions: what proportion of the victimisation experienced by women in Herat is reported to police and judicial authorities; what factors contribute to the non-reporting of victimisation to those authorities; and, finally, whether there are statistically significant differences in the mean importance attributed to the reasons for non-reporting across different groups. Answers to these questions may contribute to the development of more effective supportive and rehabilitative policies for women affected by victimisation in Afghanistan. The study employed a quantitative survey design. The statistical population consisted of all women residing in the city of Herat in 2023. Using Cochran's formula, with a confidence level of 95 per cent and a 5 per cent margin of error, the sample size was determined as 383 participants. Given the size of the target population, the absence of a comprehensive list of all women residing in Herat, and the particular nature of the research topic, which required access to specific groups of women, a mixed sampling strategy was employed. This approach consisted of multistage cluster sampling at the first stage, followed by convenience and purposive sampling at subsequent stages. Data were collected using a researcher-developed questionnaire prepared following a comprehensive review of the relevant literature and similar instruments. Its content validity was confirmed by a number of specialists. The reliability of the questionnaire was assessed using Cronbach's alpha for its various sections, producing satisfactory values above 0.70. The questionnaire consisted of three parts: demographic information, including age, educational level, marital status, occupation, ethnicity, and place of residence; questions concerning experiences of different forms of victimisation, including physical, psychological, financial, and sexual victimisation both within and outside the home, together with the extent to which such incidents were reported; and

questions designed to identify and rank the reasons for non-reporting. The fieldwork was conducted with full observance of ethical considerations, including informed consent and assurances regarding the confidentiality of participants' information. The collected data were analysed using SPSS version 25. Descriptive statistics, including frequency, percentage, and mean, were used to describe the data, while the Kruskal-Wallis test was employed for inferential statistical analysis, hypothesis testing, and examination of relationships between variables. The results showed that, of the 383 women participating in the study, approximately half, or 49.6 per cent, had experienced at least one form of victimisation during the preceding year. Of these women, only 1.75 per cent had reported their experience to official authorities, namely the police or judicial authorities. This means that approximately 98.25 per cent of victimisation incidents remained unreported. The principal reasons for non-reporting, ranked according to frequency and perceived importance, were as follows: the belief that "the matter was not important" at 48.95 per cent; concern for reputation and social standing at 32.8 per cent; intervention by, or lack of support from, family members and friends at 15.9 per cent; lack of trust in the judicial system or support institutions at 13.8 per cent; the fact that the perpetrator was known to the victim at 13 per cent; lack of legal awareness at 8.7 per cent; and fear of retaliation by the perpetrator at 5.5 per cent. Further analysis showed that the reasons for non-reporting differed significantly according to the type of victimisation and the place in which it occurred. For example, in cases of physical victimisation occurring outside the home, the perception that "the matter was not important" was more prominent, whereas it was less influential in relation to physical victimisation occurring within the home. The statistical analyses also showed significant differences in women's views regarding the reasons for non-reporting according to their demographic characteristics. For example, marital status was significantly associated with reasons including "fear of reputational harm," "the matter was not important," "the perpetrator was known to the victim," "intervention by others to prevent reporting," and "the victim's lack of awareness" ($p \leq 0.05$). In other words, marital status may influence the degree of importance women attach to these reasons. The study emphasises the critical importance of examining the "dark figure of victimisation" in understanding and addressing the problems faced by women in Afghanistan. The principal findings indicate that a substantial proportion of women in Herat experience various forms of victimisation, while deep-rooted cultural, social, and structural barriers discourage reporting, resulting in an extremely high non-reporting rate of approximately 98.25 per cent. The principal reasons for non-reporting, namely the perception that the incident was not important, fear of reputational harm, and intervention by others to prevent reporting, demonstrate the need for changes in cultural and social attitudes at both community and family levels. The fact that these reasons vary according to individual characteristics, type of victimisation, and location of the incident further underlines the need for multidimensional and locally adapted support programmes. On the basis of the findings, several recommendations are proposed. Policy-making and executive institutions should review and strengthen legal protections for victims of violence, establish safe and confidential reporting mechanisms, such as special telephone lines and accessible counselling centres, and facilitate women's access to

justice and support services. Civil society organisations should provide educational workshops and public awareness programmes concerning different forms of victimisation, women's rights, and the importance of reporting, while also offering free psychological and legal counselling to victims. The media and educational institutions should develop public campaigns aimed at normalising discussion of victimisation and reducing social stigma, and should incorporate education on women's rights and violence prevention into relevant educational programmes. Future research should examine particular forms of victimisation in greater depth, including cyber-victimisation, assess the impact of existing support programmes, and employ qualitative methods to develop a closer understanding of women's lived experiences. Extending similar studies to other provinces of Afghanistan may also provide a more comprehensive picture of the situation. The principal limitation of the study is its reliance on women's self-reported experiences and the possibility of incomplete disclosure even within the research setting, a limitation inherent in studies concerning the "dark figure of victimisation." Nevertheless, the study represents an important step towards illuminating the hidden dimensions of women's victimisation in Herat and providing an empirical basis for future action.

کپی‌رایت مقالات منتشرشده در نشریه پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی نزد نویسنده/نویسندگان محفوظ است. این نشریه به‌صورت دسترسی آزاد منتشر می‌شود و تمامی مقالات آن تحت مجوز Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) منتشر می‌گردند. این مجوز اجازه استفاده، بازنشر و بازتولید محتوا در هر نوع رسانه‌ای را می‌دهد، مشروط بر آنکه به منبع اصلی به‌درستی استناد شود و استفاده صرفاً غیرتجاری باشد.
برای کسب اطلاعات بیشتر، به صفحه «سیاست‌های دسترسی آزاد» نشریه مراجعه فرمایید.

مسئلهٔ بزه‌دیدگی‌های گزارش‌شده به مقامات پلیسی ـ قضایی؛ با مطالعه موردی دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی زنان شهر هرات

یلدا هومان[۱]، سید مهدی سیدزاده ثانی[۲*]، سید حسین حسینی[۳]

پژوهشکده حقوق

نوع مقاله: علمی ـ پژوهشی

DOI: 10.22034/jclc.2025.502177.2096

تاریخ دریافت: ۱۷ بهمن ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ انتشار: ۱۵ شهریور ۱۴۰۵

چکیده

اتخاذ تدابیر حمایتی و کنترلی از سوی نهادهای سیاست‌گذاری و اجرایی به‌منظور بهبود وضعیت بزه‌دیدگان، به‌طور اخص زنان بزه‌دیده به‌عنوان گروه آسیب‌پذیر جامعه، مستلزم دسترسی به رقم سیاه بزه‌دیدگی و درک دلایل عدم گزارش آن است؛ اما عدم توجه به‌تمامی ابعاد بزه‌دیدگی زنان و فقدان تدابیر حمایتی و کنترلی لازم در شرایط فعلی کشور افغانستان، نگران‌کننده است. پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان بزه‌دیدگی‌های گزارش‌شده و دلایل عدم گزارش‌دهی در بین زنان شهر هرات صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش، کلیه زنان ساکن شهر هرات در افغانستان را دربرمی‌گیرد که با استفاده از فرمول کوکران، نمونه‌ای متشکل از ۳۸۳ نفر از میان آنان انتخاب شده است. پرسشنامه مورداستفاده از نوع محقق ساخته است. یافته‌های به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که تقریباً نیمی از افراد جامعه نمونه بزه‌دیدگی را تجربه کرده‌اند، اما ۹۸/۲۵ درصد از آنان، مراتب بزه‌دیدگی

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
Email: yaldahoman786@gmail.com
۲. (*نویسنده مسئول) استادیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
Email: Seidzadeh@um.ac.ir
۳. دانشیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
Email: shosseini@um.ac.ir

خود را بنا به دلایل مختلف، گزارش نکرده‌اند. در مورد دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی، «اهمیت نداشتن موضوع» ازنظر بزه‌دیدگان بیشترین تأثیر را در عدم گزارش بزه‌دیدگی داشته است و در مرتبه‌های بعدی «ترس از آبرو»، «مانع شدن اطرافیان» و سایر دلایل قرار گرفتند. نتایج نشان می‌دهد که درصد دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی با توجه به نوع بزه‌دیدگی و محل وقوع آن، متفاوت است. همچنین دیدگاه افراد بزه‌دیده، با توجه به ویژگی‌های فردی آنها در مورد دلایل عدم گزارش‌دهی، تفاوت معناداری دارد.

کلیدواژه‌ها: پلیس، بزه‌دیده، بزه‌دیدگی، زنان، عدم گزارش بزه‌دیدگی.

برگرفته از رساله دکتری با عنوان «پیمایش بزه‌دیدگی زنان شهر هرات پس از ظهور مجدد طالبان»، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

حامی مالی :

این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان :

یلدا هومان: روش‌شناسی، استفاده از نرم‌افزار، اعتبارسنجی، تحلیل، تحقیق و بررسی، نوشتن ـ پیش‌نویس اصلی، نوشتن ـ بررسی و ویرایش، مدیریت پروژه.

سید مهدی سیدزاده ثانی: مفهوم‌سازی، نظارت بر داده‌ها، نظارت.

سید حسین حسینی: نظارت بر داده‌ها، نظارت.

تعارض منافع:

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

استناددهی:

هومان، یلدا، سید مهدی سیدزاده ثانی و سید حسین حسینی. (۱۴۰۵). مسئلهٔ بزه‌دیدگی‌های گزارش‌شده به مقامات پلیسی ـ قضایی؛ با مطالعه موردی دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی زنان شهر هرات. مجله پژوهشهای حقوق جزا و جرم‌شناسی، ۱۴(۲۹)، ۱۷۹-۲۱۰.

مقدمه

موضوع بزه‌دیدگی زنان در افغانستان مسئله مهمی است که به دلیل زمینه‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی خاص این کشور، توجه ویژه‌ای را می‌طلبد. از دیرباز، زنان این جامعه با انواع بزه‌دیدگی‌های جسمی، روانی، جنسی و مالی مواجه بوده‌اند که نه‌تنها زندگی فردی آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهند، بلکه آسیب‌های اجتماعی گسترده‌تری را نیز به همراه دارند. اگرچه زنان بزه‌دیده در پی ارتکاب جرم متحمل آسیب‌های متعددی می‌شوند (بزه‌دیدگی اولیه)، اما موارد بزه‌دیدگی خود را کمتر به پلیس گزارش می‌کنند که ممکن است، افزون بر آسیب‌های اولیه، گاهی به آسیب‌های متعددی منجر شود (بزه‌دیدگی ثانویه ناشی از محرومیت از خدمات حمایتی، درمانی و مالی) و چه‌بسا گزارش بزه‌دیدگی برای برخی بزه‌دیدگان، آسیب‌های بیشتری به همراه داشته باشد (بزه‌دیدگی ثانویه ناشی از واکنش نهادهای قضایی ـ پلیسی). گزارش بزه‌دیدگی به مقامات پلیسی ـ قضایی نه یک انتخاب ساده، بلکه یک فرایند پیچیده و پویاست که می‌تواند تحت تأثیر عوامل اجتماعی، روان‌شناختی و موقعیتی مختلف قرار گیرد. گزارش‌دهی بزه‌دیدگی اهمیت اساسی برای افراد و جامعه دارد. گزارش جرم به مقامات اجرای قانون و قوه قضائیه امکان رسیدگی به شکایات را فراهم می‌کند و به تقویت احساس عدالت در جامعه منجر می‌شود. اگر بزه‌دیدگان احساس کنند که صدای آنها شنیده نمی‌شود، چه‌بسا دیگران نیز از گزارش‌دهی در آینده خودداری خواهند کرد و این چرخه می‌تواند به افزایش بزهکاری منجر شود؛ زیرا مجرمان بدون ترس از عواقب عمل خود به کارشان ادامه خواهند داد (Novisky & Peralta, 2015: 81). مقامات، با توجه به گزارش‌های بزه‌دیدگی، می‌توانند داده‌های دقیقی درباره الگوهای جرم و نقاط داغ آنها جمع‌آوری کنند که اطلاعاتی حیاتی برای تدوین سیاست‌های امنیتی و مقابله با جرم هستند. برای مثال می‌توان با شناسایی ساعات و مکان‌های پرخطر، تدابیر احتیاطی بیشتری اتخاذ کرد که به کاهش وقوع جرم کمک می‌کند (Ranapurwal et al., 2016: 9). همچنین گزارش‌دهی می‌تواند به بزه‌دیدگان در دسترسی به خدمات حمایتی، مشاوره، روان‌درمانی و کمک‌های مالی کمک کند. سازمان‌های دولتی و غیردولتی می‌توانند به بزه‌دیدگان برای غلبه بر مشکلات و بهبود یافتن از آنها کمک کنند. دسترسی به خدمات به کاهش تأثیرات روانی و جسمی بزه‌دیدگی می‌انجامد و به بزه‌دیدگان برای بازگشت به زندگی عادی کمک می‌کند (Parsons & Bergin, 2010: 186). گزارش‌دهی به آگاهی‌بخشی در جامعه و همچنین شکل‌گیری نظر عمومی مثبت در راستای حمایت از بزه‌دیدگان منجر می‌شود که می‌تواند به ایجاد فرهنگ حمایت از بزه‌دیدگان کمک و افراد را تشویق به اقدام در هنگام بروز جرم کند (Cassell & Morris, 2024: 329). درنهایت اینکه

تحقیقات و آمارهای جمع‌آوری‌شده از گزارش‌های بزه‌دیدگی می‌توانند بر سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی مؤثر باشند. برای مثال هر چه تعداد گزارش‌های مرتبط با بزه‌دیدگی افزایش یابد، ممکن است دولت‌ها و نهادهای اجتماعی توجه بیشتری به ضرورت آموزش و ارتقای آگاهی عمومی در زمینه پیشگیری از بزه‌دیدگی و حمایت از بزه‌دیدگان نشان دهند (United Nations Office on Drugs and Crime, 2020).

پژوهش‌های زیادی به دلایل عدم گزارش‌دهی اشاره کرده‌اند؛ ازجمله ترس از انتقام‌جویی مرتکب (Langton et al., 2012)، بی‌اعتمادی به مقامات پلیسی ـ قضایی (Parsons & Bergin, 2010)، بی‌اهمیتی موضوع (بزه‌دیدگی) از دیدگاه بزه‌دیده (Murphy & Barkworth, 2014)، احساس شرم و خجالت بزه‌دیده (Thompson et al., 2007) و نگرانی در مورد پیامدهای اجتماعی و قانونی گزارش بزه‌دیدگی (Ranapurwal et al., 2016). همچنین طبق نتایج برخی از پژوهش‌ها، بزه‌دیدگان به‌جای تماس با پلیس معمولاً ترجیح می‌دهند از منابع غیررسمی مانند خانواده، دوستان یا سازمان‌های حمایتی استفاده کنند (Xie & Baumer, 2019).

در چند دهه اخیر، کشورهای گوناگون از پیمایش‌های بزه‌دیده‌شناسی در سطح محلی، ملی و حتی بین‌المللی، به‌عنوان ابزار مناسبی برای دستیابی به اطلاعات مهم در مورد بزه‌دیدگان استفاده می‌کنند. در ایالات‌متحده، پیمایش ملی بزه‌دیدگی[4] آمارهای دقیقی از انواع جرائم و آسیب‌های اجتماعی فراهم می‌کند و به‌طور ویژه‌بر تجربه بزه‌دیدگان و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آنها تمرکز دارد. پیمایش بریتانیایی جرم[5] به مطالعه نحوه تعامل افراد با جرائم و بزه‌دیدگان می‌پردازد. پیمایش انگلستان و ولز[6]، تجربیات بزه‌دیدگی در این دو منطقه را بررسی می‌کند. پیمایش بین‌المللی بزه‌دیدگی[7] به تجزیه‌وتحلیل تجربیات بزه‌دیدگان در کشورهای مختلف می‌پردازد و به مقایسه الگوهای جرم واکنش‌های اجتماعی کمک می‌کند. پیمایش جرم و ایمنی اروپا[8] نیز احساس امنیت عمومی و آگاهی از حقوق بزه‌دیدگان را در کشورهای اروپایی ارزیابی می‌کند. پیمایش‌ها اطلاعات مهمی ارائه می‌کنند؛ برای مثال مشاهده‌شده است که در بسیاری از کشورهای درحال‌توسعه ازجمله شیلی و مکزیک، جرائم کمتری به پلیس گزارش می‌شود (Hindelang & Gottfredson, 1976). پیمایش ملی دیگری نشان می‌دهد که نرخ گزارش جرم، به‌طور قابل‌توجهی با توجه به زمان و مکان وقوع جرم و نوع جرم، متفاوت است (Skogan, 1984). پژوهشی با عنوان «عدم گزارش بزه‌دیدگی به پلیس» به این مسئله پرداخته

4. National Crime Victimization Survey (NCVS)
5. British Crime Survey (BCS)
6. Crime Survey for England and Wales (CSEW)
7. International Crime Victims Survey (ICVS)
8. European Crime and Safety Survey (EU ICS)

است که آیا دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی با توجه به نوع بزه‌دیدگی متفاوت است یا خیر؟ نتیجه به‌دست‌آمده حاکی از آن است که دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی با توجه به نوع بزه‌دیدگی (جنسی و جسمی) متفاوت است (Thompson et al., 2007).

در این زمینه پژوهش‌هایی در کشور ایران نیز صورت گرفته است، ازجمله توجهی و نجفی ابرندآبادی، در مقاله‌ای با عنوان «بزه‌دیده‌شناسی و مشکل بزه‌دیدگی‌های گزارش‌نشده»، به بررسی درصد بزه‌دیده‌گی‌های گزارش‌شده در کشورهای مختلف جهان و ایران پرداخته‌اند. بر اساس نتایج این پژوهش، در ایران بیش از ۶۰ درصد بزه‌دیده‌ها هرگز مراتب بزه‌دیدگی خود را گزارش نکرده‌اند. در بررسی علل عدم گزارش بزه‌دیدگی‌ها، موضوعاتی از قبیل فقدان مدارک، بی‌اعتمادی به پلیس، حفظ آبرو و شخصیت خود و وجود رابطه خانوادگی با مجرم، بیشترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند (توجهی و نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۸). تحقیقاتی نیز پیرامون پیمایش‌های بزه‌دیدگی در سطح شهری صورت گرفته است. نتایج به‌دست‌آمده از یک پژوهش نشان می‌دهد که ۵۶ درصد از افرادی که خود را بزه‌دیده می‌دانستند، هیچ‌گاه به پلیس و مراجع قضایی مراجعه نکرده‌اند (پورعلی، ۱۳۹۵). پژوهش دیگری حاکی از آن است که بیش از ۶۰ درصد افراد هرگز مراتب بزه‌دیدگی خود را گزارش نکرده‌اند. در بررسی علل عدم گزارش موضوعاتی از قبیل ترس از انتقام، عدم رسیدگی و بی‌توجهی به شکایت، بی‌اعتمادی به پلیس، حفظ آبرو و عدم اطلاع از جرم بودن عمل بیشترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند (محمدی تلوار، ۱۳۹۶). نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش دیگری نشان می‌دهد که بیش از نیمی از بزه‌دیدگان، بنا به دلایل مختلف، بزه‌دیدگی‌های واقع‌شده را گزارش نکرده‌اند. بیشترین موارد گزارش بزه‌دیدگی مربوط به جرائم مالی و خیابانی ازجمله سرقت، کیف‌قاپی و جیب‌بری بود؛ درحالی‌که کمترین موارد شامل جرائم جنسی و مرتبط باحیثیت بزه‌دیدگان می‌شد (نورپور و دیگران، ۱۴۰۰).

اگرچه پژوهش‌های زیادی از سوی دانشگاهیان در سال‌های اخیر صورت گرفته است، اما پژوهشی که به‌طور مستقیم به این موضوع در جامعه آماری زنان شهر هرات پرداخته باشد، چه در سطح دانشگاه‌ها و چه در سطح محلی یا ملی، تابه‌حال صورت نگرفته است.

ضرورت پژوهش در مورد عدم گزارش بزه‌دیدگی زنان به مقامات پلیسی ـ قضایی و درک دلایل آن بیشتر از آن جهت احساس می‌شود که در شرایط کنونی کشور افغانستان از سوی مقامات سیاست‌گذاری و اجرایی در مورد بزه‌دیدگی زنان هیچ توجهی صورت نمی‌گیرد و برنامه‌ای در دست تدوین یا اجرا نیست. از این رو نتایج این پژوهش می‌تواند آگاهی عمومی را درباره شرایط و مشکلات بزه‌دیدگان افزایش دهد و به کاهش تبعیض‌ها کمک کند. در همین راستا مقاله از سه پرسش اصلی تشکیل می‌شود که عبارت‌اند از: چه میزان از بزه‌دیدگی‌های زنان شهر هرات به مقامات پلیسی ـ قضایی گزارش شده است؟ دلایل مؤثر بر عدم گزارش بزه‌دیدگی به مقامات

پلیسی ـ قضایی چیست؟ و درنهایت آیا میانگین دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی درون هر یک از گروه‌ها تفاوت معناداری دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این پرسش‌ها، ابتدا پیشینه پژوهش و ادبیات نظری، بحث و سپس یافته‌های پژوهش در دو بُعد توصیفی و استنباطی مورد تحلیل واقع خواهند شد. هدف این پژوهش، ضمن ارائه آمار گزارش یا عدم گزارش بزه‌دیدگی به مقامات پلیسی ـ قضایی، ارائه تحلیلی جامع از دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی و پیشنهاد راهکارهایی برای رفع این چالش‌ها است. امید است که این پژوهش بتواند آگاهی عمومی را درباره شرایط و مشکلات بزه‌دیدگان افزایش دهد و به بهبود وضعیت بزه‌دیدگان کمک کند. در ادامه، ضمن پرداختن به مفهوم بزه‌دیدگی اولیه و ثانویه، نظریه‌های مطرح‌شده پیرامون عوامل مؤثر بر عدم گزارش بزه‌دیدگی نیز موردبحث قرار می‌گیرد.

۱- مفهوم بزه‌دیدگی و دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی

در این بخش، مفهوم بزه‌دیدگی و عوامل مؤثر بر عدم گزارش بزه‌دیدگی بررسی می‌شود. در این راستا، ضمن تبیین مفهوم بزه‌دیدگی، مهم‌ترین دلایل و موانعی که موجب می‌شوند بزه‌دیدگان از گزارش جرم به مراجع ذی‌صلاح خودداری کنند، مورد توجه قرار می‌گیرد.

۱-۱- بزه‌دیدگی زنان (اولیه و ثانویه)

بزه‌دیدگی زنان، با ریشه در ساختارهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، به دو دسته اولیه و ثانویه تقسیم می‌شود. بزه‌دیدگی اولیه به تجربه آسیب یا رنج ناشی از جرم یا رفتار مجرمانه اشاره دارد (Cassell & Morris, 2024: 329). این آسیب شامل هرگونه آسیب جسمی، روانی، مالی و اجتماعی است که فرد به‌واسطه جرم متحمل می‌شود. آسیب جسمی شامل علائم فیزیکی مانند زخم‌ها، شکستگی‌ها و دیگر مشکلات جسمی است. آسیب روانی، شایع‌ترین جنبه بزه‌دیدگی است و بزه‌دیدگان ممکن است به مشکلاتی همچون اضطراب، افسردگی و اختلال استرس پس از سانحه[9] مبتلا شوند که می‌تواند سال‌ها پس از تجربه بزه‌دیدگی تداوم داشته باشد (Kessler et al., 1995). آسیب اجتماعی به این مفهوم است که بزه‌دیدگان ممکن است به‌تدریج از جامعه کناره‌گیری کنند و به دنبال آن آسیب‌های روابط اجتماعی را نیز تجربه کنند. این مسئله می‌تواند به دلیل تبعیض یا طرد اجتماعی باشد (Hall et al., 2010). درنهایت آسیب مالی که ممکن است بزه‌دیدگان را با هزینه‌های مستقیم (مانند هزینه‌های پزشکی و تعمیرات) و غیرمستقیم (مانند از دست دادن درآمد) مواجه کند. نتایج یک مطالعه نشان داده است که بزه‌دیدگان سرقت اطلاعات با خسارت‌های اقتصادی قابل‌توجهی مواجه می‌شوند (Miller et al., 2014).

9. PTSD

بزه‌دیدگی ثانویه، در مقابل بزه‌دیدگی اولیه که اثر مستقیم جرم بر بزه‌دیده است، به آثار منفی مضاعفی اطلاق می‌شود که درنتیجه واکنش اطرافیان (خانواده، بستگان و دوستان) یا نظام عدالت کیفری (پلیس، دادسرا و دادگاه) بر بزه‌دیده تحمیل می‌شود (رایجیان اصلی، ۱۳۸۴: ۲۰۵). رفتارهای سرزنش‌آمیز از سوی اطرافیان یا مقامات ذی‌ربط می‌تواند پیامدهای نامطلوبی نظیر عدم گزارش جرم، تکرار بزه‌دیدگی، تصمیم به انتقام‌جویی یا انزوای بزه‌دیده را به دنبال داشته باشد. نگرش‌ها و باورهای نادرست جامعه نسبت به زنان، ازجمله تلقی زن به‌عنوان جنس دوم و نادیده انگاشتن حقوق اساسی وی، ازجمله حق دادخواهی، در شکل‌گیری بزه‌دیدگی ثانویه مؤثر است. همچنین در مواردی ممکن است نظام حاکم، حقوق زنان بزه‌دیده را به‌طور کلی منکر شود که این امر نیز به بزه‌دیدگی ثانویه منجر می‌گردد. به بیان دیگر عدم امکان مداخله و مشارکت مؤثر بزه‌دیده در فرایند عدالت کیفری، می‌تواند به بروز ناملایمات و بزه‌دیدگی ثانویه بینجامد (محمدزاده اصل و حیدرزاده، ۱۴۰۱: ۴۷۵).

با توجه به بافت اجتماعی و عملکرد سیستم قضایی در شهر هرات افغانستان، ممکن است زنان بزه‌دیده الگوهای مشخصی از بزه‌دیدگی ثانویه را تجربه کنند. نخست، واکنش نامناسب اطرافیان اعم از خانواده، دوستان و جامعه پس از وقوع جرم، می‌تواند خود به نوعی بزه‌دیدگی ثانویه تبدیل شود. نگرش‌های سنتی و تبعیض‌آمیز، بزه‌دیده را به‌جای مجرم مقصر جلوه داده و او را به خاطر وقوع جرم سرزنش می‌کند. این سرزنش، انزوا و عدم حمایت، آثار روانی و اجتماعی ناشی از جرم را تشدید کرده و حس قربانی بودن را در فرد تقویت می‌کند. دوم، ممکن است این آسیب‌ها از رفتار آزاردهنده یا نامناسب کارکنان نظام عدالت کیفری ناشی شود. بزه‌دیدگی ثانویه شامل ناملایماتی می‌شود که بزه‌دیده ممکن است در مراجع مربوطه متحمل شود؛ یعنی درواقع فشارها، بداخلاقی‌ها، بی‌حرمتی‌ها، تندخویی‌ها و ناملایماتی که بزه‌دیده ممکن است در جریان فرایند کیفری متحمل شود و بر بزه‌دیدگی اولیه که بابت آن در مراجع حضور پیدا کرده است، افزوده شود (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۴: ۱۲). این تجربه ناامیدکننده و تحقیرآمیز از سوی نظام عدالت کیفری، منجر به بزه‌دیدگی ثانویه، اعتماد زنان به این سیستم را به‌شدت کاهش می‌دهد. درنتیجه بسیاری از زنان ترجیح می‌دهند سکوت اختیار کنند و از پیگیری قانونی خودداری کنند، زیرا می‌دانند که این امر تنها به تشدید آسیب‌ها و رنج‌های آنها منجر خواهد شد.

با توجه به چالش‌های یادشده، برنامه‌های حمایتی که بتواند بزه‌دیدگان را در فرایند بهبود یاری کند، ضروری است. حمایت از این زنان باید نه‌تنها از طریق سیستم قضایی، بلکه از طریق نهادهای اجتماعی، سازمان‌های غیردولتی و خانواده‌ها نیز صورت گیرد. توسعه وجود سیستم‌های حمایتی مؤثر می‌تواند احساس امنیت و اعتماد زنان بزه‌دیده را به نظام عدالت افزایش دهد و به آنها جرئت دهد تا برای احقاق حقوق خود اقدام کنند.

۱-۲- دلایل عدم گزارش‌دهی به مقامات قضایی- پلیسی

پژوهش‌های به‌عمل‌آمده در کشورهای مختلف، نشان می‌دهد اغلب بیش از نیمی از بزه‌دیدگان مراتب بزه‌دیدگی خود را به مراجع پلیسی ـ قضایی گزارش نمی‌کنند. همچنان‌که گزارش‌دهی سهولت‌های زیادی را برای سیستم‌های عدالت کیفری و فرد بزه‌دیده ایجاد می‌کند، در مقابل عدم گزارش‌دهی، نخست، مساوی است با مشکلات سیستم عدالت کیفری، از قبیل عدم دسترسی به اطلاعات مربوط به بزه‌دیدگی و درنهایت ناتوانی در اجرای قانون و اتخاذ سیاست‌های مناسب پیشگیری از بزه‌دیدگی و دوم، مساوی است با مشکلات بزه‌دیده مانند بزه‌دیدگی ثانویه (محرومیت از خدمات حمایتی، درمانی و مالی)، تکرار بزه‌دیدگی و درنهایت انزوای بزه‌دیده یا انتقام‌جویی وی. لذا پرداختن به عوامل مؤثر در گزارش یا عدم گزارش بزه‌دیدگی و تحلیل آن، گامی به‌منظور کاهش خطرات احتمالی ناشی از عدم گزارش بزه‌دیدگی است.

تحقیقات نظری و کاربردی عوامل مؤثر بر گزارش یا عدم گزارش بزه‌دیدگی را از ابعاد متعددی مورد بررسی قرار داده است که برخی بر شدت جرم (Skogan, 1984)، برخی بر عوامل اجتماعی و روانی تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری بزه‌دیده برای گزارش‌دهی (Greenberg & Ruback, 1992) ، برخی بر عوامل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی (Black, 1976) و درنهایت برخی بر تصمیم عقلانی بزه‌دیده با توجه به مزایای گزارش‌دهی (محافظت از خود، حفاظت از دیگران، بازیابی اموال، غرامت و قصاص) و هزینه‌های گزارش‌دهی (خطرات انتقام‌جویی، ترس، خجالت و زمان و منابع موردنیاز برای شرکت در جلسات دادگاه) متمرکز هستند (Skogan, 1984). درمجموع می‌توان گفت که در فرایند تصمیم‌گیری، نگرش فرد بزه‌دیده متأثر از عوامل متعددی مانند عوامل فردی (سن، جنسیت، تحصیلات وضعیت تأهل)، عوامل روانی (ترس از آبرو، مقصر دانستن خود و اهمیت قائل نشدن به بزه‌دیدگی)، عوامل اجتماعی و فرهنگی (رفتار اطرافیان، بافت اجتماعی، جایگاه و موقعیت زنان در جامعه)، عوامل سیاسی (عملکرد دولت و نهادهای مربوطه در حمایت از بزه‌دیدگان)، عوامل اقتصادی (تفاوت‌های مالی بین افراد، مانند ثروتمند و فقیر بودن) و عوامل ساختاری (میزان اعتماد به سیستم قضایی، به‌ویژه پلیس و سایر نهادهای مددکاری) است؛ بنابراین درک دلایل عدم گزارش‌دهی در این موارد بسیار پیچیده است؛ زیرا نگرش فرد به‌طور گسترده‌ای تحت تأثیر این عوامل چندگانه است که نسبت به زمان، مکان و نوع جرم متفاوت است. این تنوع می‌تواند بر نگرش فرد و تصمیم‌گیری او تأثیر بگذارد. در این پژوهش، با توجه به سؤالات پرسشنامه، مهم‌ترین عوامل موردبحث قرار می‌گیرند؛

- ترس از انتقام‌جویی مرتکب: بزه‌دیدگان ممکن است نگران این باشند که در صورت گزارش دادن جرم به پلیس، مرتکب یا همدستان او به‌منظور انتقام‌جویی دست به

اقدامات بیشتری بزنند. این ترس به‌ویژه در مواردی رایج‌تر است که بزه‌دیده و مجرم رابطه نزدیکی، مانند رابطه خانوادگی یا دوستی، دارند (O'Connell, 1986).

- بی‌اعتمادی به پلیس و مقام قضایی: بی‌اعتمادی به پلیس و دستگاه قضایی از مهم‌ترین موانع بر سر راه گزارش بزه‌دیدگی، به‌ویژه در میان گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه است. وقتی قربانیان جرم به توانایی و تمایل این نهادها برای حمایت و اجرای عدالت اعتماد نداشته باشند، احتمال بسیار کمی وجود دارد که به دنبال کمک بروند. این بی‌اعتمادی می‌تواند دلایل مختلفی داشته باشد. تجربه برخوردهای نامناسب، تبعیض‌آمیز یا ناکارآمد از سوی پلیس یا دادگاه‌ها می‌تواند به بی‌اعتمادی عمیق در میان افراد منجر شود. همچنین بزه‌دیدگانی که درگذشته و هنگام مراجعه به این نهادها با واکنش‌های سرد، بی‌توجهی یا حتی سرزنش مواجه شده‌اند، چه‌بسا از گزارش موارد بعدی خودداری خواهند کرد. افزون بر این وجود فساد در سیستم‌های پلیسی و قضایی به کاهش شدید اعتماد عمومی منجر می‌شود. وقتی افراد احساس کنند که پلیس و دادگاه‌ها، به‌جای اجرای عدالت به دنبال منافع شخصی یا گروهی خود هستند، امیدی به حمایت این نهادها نخواهند داشت. به‌ویژه اینکه این نهادها تحت اوامر افرادی باشند که حقوق اساسی برای زنان جامعه، ازجمله حق دادخواهی را به رسمیت نمی‌شناسند.
- ترس از آبرو: برای برخی از بزه‌دیدگان، به‌ویژه در موارد جرائم جنسی، احساس شرم یا خجالت می‌تواند مانع بزرگی برای گزارش باشد. این حس می‌تواند ناشی از برچسب‌زنی‌های اجتماعی یا درونی‌شده باشد که بزه‌دیدگان را به‌نوعی مسئول وقوع جرم می‌داند (Ullman, 2010).
- اهمیت نداشتن بزه‌دیدگی: در جوامعی که زنان در جایگاهی پایین‌تر از مردان قرار دارند و از حقوق و امتیازات اساسی برخوردار نیستند، احتمال بزه‌دیدگی آنان بیشتر است. این مسئله می‌تواند موجب شود زنان خود را موجوداتی وابسته و درجه‌دوم تلقی کنند و بسیاری از رفتارهای ناشایست را به‌عنوان ضرورتی ناشی از موقعیت اجتماعی خود یا نتیجه‌ای اجتناب‌ناپذیر از آن بپذیرند، بدون آنکه در برابر آن اعتراضی به‌عمل آورند و حتی عدم گزارش آن به مقامات مربوط را انتخاب کنند (داوودی، ۱۳۸۸: ۹۱). افزون بر این ممکن است بزه‌دیدگان بنابر باورهای غلط خودشان را مستحق این نوع رفتار، به‌خصوص در محیط خانه، بدانند و برای موضوع بزه‌دیدگی اهمیت قائل نشوند.
- آشنا بودن مرتکب: برخی تحقیقات نشان می‌دهند که در صورت آشنا بودن مرتکب، احتمال گزارش‌دهی کمتر از زمانی است که مرتکب غریبه باشد (نورپور و دیگران، ۱۴۰۰).

- مانع‌شدن اطرافیان: فشارهای اجتماعی یا خانوادگی نیز می‌توانند بزه‌دیدگان را از گزارش جرم بازدارد، به‌ویژه در جوامعی که حفظ آبرو یا حمایت از خانواده اهمیت زیادی دارد (Campbell, 2022). این فشارها علاوه بر نگرش‌های اجتماعی، بر باورهای فرد بزه‌دیده تأثیر می‌گذارند. برخی بزه‌دیدگان ممکن است به دلیل باورهای غلط فرهنگی یا اجتماعی احساس کنند که خودشان به‌نوعی در وقوع جرم مقصرند و این احساس مسئولیت نادرست، آنها را از گزارش جرم منصرف کند (Cviic & Greer, 2012).
- عدم آگاهی بزه‌دیده: یکی دیگر از دلایل عدم گزارش‌دهی، ناآگاهی مناسب بزه‌دیده از روند و ساختار تعقیب کیفری و همچنین حقوقی است که یک بزه‌دیده در تعقیب کیفری دارد. بسیاری از بزه‌دیدگان از روندهای قانونی و حقوقی پس از گزارش دادن مطلع نیستند و این ناآگاهی می‌تواند آنها را از شروع فرایندی بازدارد که پیچیده یا ترسناک به نظر می‌رسد (شهسواری و دیگران، ۱۴۰۲: ۱۳۸). همچنین بزه‌دیدگان ممکن است تصور کنند که بدون داشتن شواهد کافی قادر به ارائه گزارش نیستند یا پلیس آنها را جدی نخواهد گرفت. این نگرش به‌ویژه در جرائمی مانند سرقت یا تعرض عمومی شایع‌تر است؛ زیرا ممکن است شاهد عینی نداشته باشند (Fisher, 2000)؛ بنابراین باورها و نگرش‌های فردی تأثیر قابل‌توجهی بر تصمیم‌گیری ایشان در مورد گزارش بزه‌دیدگی دارد.

۲- روش پژوهش

این پژوهش مقطعی و از نوع توصیفی ـ تحلیلی، با هدف بررسی میزان گزارش یا عدم گزارش بزه‌دیدگی زنان شهر هرات به مقامات پلیسی ـ قضایی و دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی، در شش ماه آخر سال ۱۴۰۲ است.

۲-۱- جامعه و نمونه

جامعه پژوهش شامل زنان ساکن در نواحی پانزده‌گانه شهر هرات بود که رضایت به شرکت در این مطالعه داشتند. روش نمونه‌گیری از نوع تصادفی ساده است.

جدول ۱- تعداد جامعه و نمونه

جامعه	تعداد جامعه	حجم نمونه
شهر هرات	۳۱۶۸۰۱	۳۸۳

از آنجایی که موضوع پژوهش چالش‌برانگیز بود، تعداد ۳۱۱ نفر از زنان شهر هرات به پرسشنامه ۱۱۷سؤالی پاسخ دادند و از مجموع ۳۸۳ پرسشنامه توزیع‌شده، ۷۲ پرسشنامه ریزش داشت.

۲-۲- ابزار گردآوری اطلاعات

پرسشنامه این پژوهش محقق‌ساخته است و سؤالات آن با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای طراحی شده است. روایی ابزار پژوهش توسط گروه تخصصی مشارکت‌کننده در یک پنل و پایایی این پرسشنامه نیز از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۹۳۹/۰ به‌دست آمد.

جدول شماره ۲- ضریب آلفای کرونباخ

ضریب آلفای کرونباخ	تعداد سؤالات	تعداد نمونه
۰/۹۳۹	۱۵	۵۰ نفر

پرسشنامه شامل دو قسمت بود؛ ۱- مشخصات دموگرافیک زنان شامل وضعیت تأهل، سن، محل سکونت، تحصیلات، قومیت و اشتغال و ۲- سؤالات مربوط به تجربه بزه‌دیدگی و گزارش یا عدم گزارش انواع بزه‌دیدگی (جسمی، روانی، مالی و جنسی) واقع‌شده در محیط خانه و خارج از محیط خانه به مقامات پلیسی ـ قضایی و دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی.

۲-۳- نحوه تجزیه‌وتحلیل داده‌ها

داده‌های به‌دست‌آمده از پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار اس‌پی‌اس‌اس[10] نسخه ۲۵، مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت. برای به دست آوردن میزان بزه‌دیدگی‌های واقع‌شده، میزان گزارش یا عدم گزارش بزه‌دیدگی‌ها و میزان تأثیر دلایل در عدم گزارش‌دهی از آمار توصیفی (فراوانی و درصد) استفاده شد. همچنین بررسی معناداری تفاوت میان میانگین‌های دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی با توجه به ویژگی‌های فردی بزه‌دیدگان با استفاده از آزمون کروسکال والیس[11] انجام شد.

۳- یافته‌های پژوهش

هدف اصلی از این بخش، تجزیه‌وتحلیل داده‌های به‌دست‌آمده و اجرا و تحلیل آزمون فرضیات بر اساس روش تحقیق تدوین‌شده در بخش روش پژوهش است. از این رو ابتدا ویژگی‌های جمعیت‌شناختی برای شناخت بیشتر نمونه‌های شرکت‌کننده در تحقیق با استفاده از جداول تشریح می‌شود.

10 Statistical package for Social Science
11 Kruskal-Wallis

۳-۱- اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه آماری

پرداختن به ویژگی‌های افراد نمونه در یک پژوهش اهمیت بسیاری دارد؛ زیرا نتایج و اعتبار پژوهش به‌طور مستقیم به آن وابسته است. شناخت دقیق ویژگی‌های جمعیت نمونه اجازه اجرای پژوهش را به‌صورت قابل‌اعتماد و با دقت می‌دهد و درنتیجه تعمیم نتایج آن به‌کل جامعه هدف از اعتبار بیشتری برخوردار خواهد بود؛ بنابراین توجه به این ویژگی‌ها در طراحی پژوهش، تحلیل داده‌ها و تفسیر نتایج امری ضروری است.

جدول ۳- توزیع فراوانی افراد نمونه

متغیرهای مستقل	دسته‌بندی	فراوانی	درصد
وضعیت تأهل	مجرد	۱۴۳	۴۶
	متأهل	۱۴۰	۴۵
	مطلقه	۱۲	۳/۹
	بیوه	۱۶	۵/۱
سن	۱۸-۳۵	۲۰۴	۶۵/۶
	۳۶-۴۵	۷۴	۲۳/۸
	۴۶-۵۵	۲۸	۹
	۵۶-۷۰	۵	۱/۶
محل سکونت	ناحیه ۱ الی ۵	۱۳۶	۴۳/۷
	ناحیه ۶ الی ۱۰	۱۱۰	۳۵/۴
	ناحیه ۱۱ الی ۱۵	۶۴	۲۰/۶
	نامعتبر	۱	۰/۳
قومیت	پشتون	۷۷	۲۴/۸
	هزاره	۲۵	۸
	تاجیک	۱۹۱	۶۱/۴
	سایر	۱۸	۵/۸
اشتغال	بیکار	۲۲۶	۷۲/۷
	شاغل	۸۵	۲۷/۳
تحصیلات	دوره ابتدایی	۱۰۷	۳۴/۴
	دیپلم	۱۳۳	۴۲/۸
	کارشناسی	۶۴	۲۰/۶
	کارشناسی ارشد	۶	۱/۹
	دکترا	۱	۰/۳
مجموعه		۳۱۱	۱۰۰

با توجه به داده‌های جمعیت‌شناختی، پژوهش حاضر نشان می‌دهد که جامعه آماری مورد بررسی عمدتاً از جوانان تشکیل شده است؛ به‌گونه‌ای که ۶/۶۵ درصد از افراد در بازه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال قرار دارند. همچنین، ۴۶ درصد از افراد مجرد و ۴۵ درصد متأهل هستند. قوم تاجیک با (۶۱٫۴ درصد) بیشترین فراوانی را دارد و پس از آن قوم پشتون (۲۴٫۸ درصد) قرار دارد. درصد قابل توجهی از شرکت‌کنندگان بیکار هستند (۷۲٫۷ درصد) و سطح تحصیلات بیشتر افراد در حد ابتدایی (۳۴٫۴ درصد) و دیپلم (۴۲٫۸ درصد) است. این ویژگی‌های جمعیتی می‌تواند در تفسیر نتایج پژوهش و تعمیم‌پذیری آن به جوامع مشابه مورد توجه قرار گیرد.

۳-۲- یافته‌های کمّی پژوهش

در این بخش، ابتدا میزان بزه‌دیدگی زنان، گزارش یا عدم گزارش‌دهی بزه‌دیدگی و دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی بر اساس درصد، توصیف و سپس تفاوت میانگین دلایل عدم گزارش‌دهی با توجه به ویژگی‌های افراد نمونه در درون گروه‌ها، تحلیل می‌شود.

۳-۲-۱- میزان بزه‌دیدگی زنان

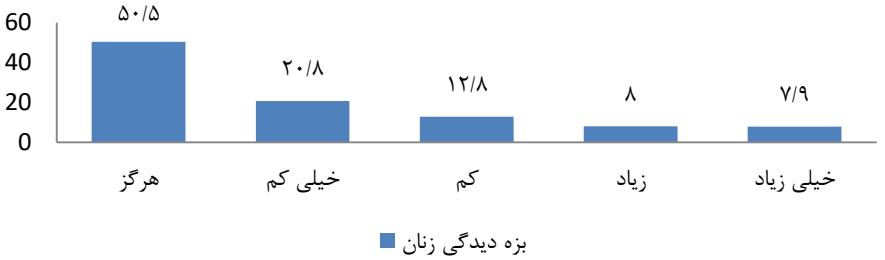

نمودار ۱- میزان بزه‌دیدگی زنان

در پاسخ به این پرسش که بزه‌دیدگی را «هرگز»، «خیلی کم»، «کم»، «زیاد» یا «خیلی زیاد» تجربه کرده‌اید؟ بر اساس نمودار فوق ۵۰/۵ درصد از پاسخگویان گزینه «هرگز»، ۲۰/۸ درصد از پاسخگویان گزینه «خیلی کم»، ۱۲/۸ درصد از پاسخگویان گزینه «کم»، ۸ درصد از پاسخگویان گزینه «زیاد» و ۷/۹ درصد از پاسخگویان گزینه «خیلی زیاد» را انتخاب کردند. تقریباً نیمی از زنان شهر هرات بزه‌دیدگی را در مقیاس مختلف تجربه کرده‌اند که نشان‌دهنده آسیب‌پذیری بالای این گروه در برابر جرم است. پیشنهاد می‌شود با تقویت برنامه‌های حمایتی و آگاهی‌رسانی در مورد حقوق بزه‌دیدگان و نیز افزایش امنیت شهری، گامی مؤثر در راستای کاهش این

آسیب‌پذیری برداشته شود.

۳-۲-۲- میزان انواع بزه‌دیدگی زنان در محیط خانه و خارج از آن

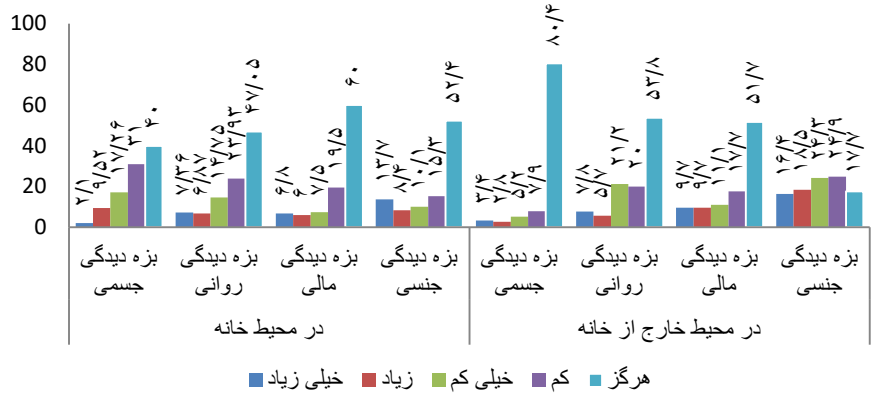

نمودار ۲- میزان بزه‌دیدگی زنان در محیط خانه و خارج از محیط خانه

هرگاه گزینه «هرگز» به معنای عدم تجربه بزه‌دیدگی و گزینه‌های «خیلی کم»، «کم»، «زیاد» و «خیلی زیاد» به معنای تجربه بزه‌دیدگی تعریف شود، می‌توان با توجه به درصد انواع بزه‌دیدگی چنین تحلیلی ارائه کرد: بزه‌دیدگی جنسی در محیط خارج از خانه به میزان (۸۴/۱ درصد)، در صدر انواع بزه‌دیدگی‌ها دیده می‌شود. این آمار به‌شدت نگران‌کننده و نشان‌دهنده این است که زنان در فضاهای عمومی با خطرات جدی از سوی دیگران روبه‌رو هستند و این‌یک معضل اجتماعی به شمار می‌رود. بزه‌دیدگی جسمی در محیط خانه به میزان (۵۹/۸ درصد) نشان‌دهنده وجود سوءاستفاده‌های جدی در محیطی است که باید برای زنان محیط امن و به‌دوراز خطر باشد. بزه‌دیدگی روانی در خارج از خانه (۵۴/۷ درصد) نیز ثبت شده است که نشان‌دهنده آن است که زنان در تعاملات اجتماعی با فشارهای روانی و آزارهای کلامی روبه‌رو هستند. بزه‌دیدگی روانی (۵۲/۹۱ درصد) در محیط خانه نشان‌دهنده شیوع قابل‌توجه مشکلات روانی مانند توهین، آزار کلامی و سایر اشکال تحقیر در خانواده‌ها است. بزه‌دیدگی مالی در فضای عمومی (۴۸/۲ درصد) ثبت شده است که به‌ویژه بیانگر تهدیداتی است که زنان ممکن است در خارج از منزل با آن مواجه شوند. بزه‌دیدگی جنسی در محیط خانه به میزان (۴۷/۵ درصد) و بزه‌دیدگی مالی در محیط خانه (۳۹/۸ درصد) مشاهده می‌شود که نسبت به بزه‌دیدگی‌های جنسی و روانی کمتر است، اما هنوز هم نشانگر مشکلات مالی و سوءاستفاده‌های اقتصادی از زنان در خانواده‌ها است و درنهایت بزه‌دیدگی جسمی (۱۹/۳ درصد) در فضاهای عمومی ثبت شده است و اگرچه کم به نظر می‌رسد، با این حال نشانگر وجود خطرات جسمی برای زنان در

خارج از محیط خانه است. درنتیجه نیاز به اقدامات فوری برای بهبود امنیت زنان در هر دو محیط داخل و خارج از خانه وجود دارد. همچنین باید سیاست‌ها و برنامه‌های اجتماعی در راستای حمایت از زنان و کاهش این بزه‌دیدگی‌ها توسعه یابند.

۳-۲-۳- میزان گزارش یا عدم گزارش بزه‌دیدگی به مقامات پلیسی ـ قضایی

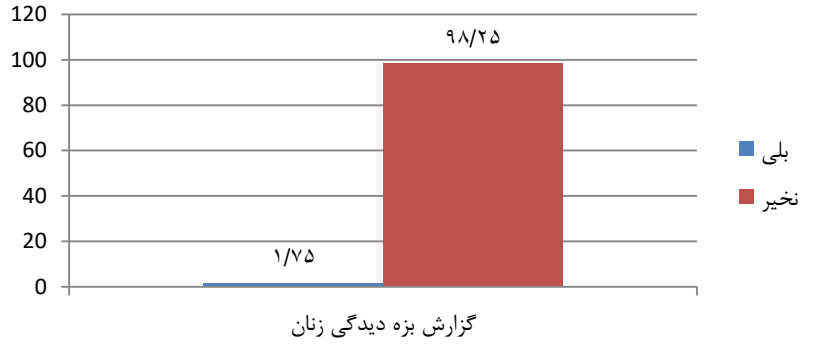

نمودار ۳- میزان گزارش یا عدم گزارش بزه‌دیدگی

همان‌طور که در نمودار فوق مشاهده می‌شود، یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که ۹۸/۲۵ درصد بزه‌دیدگی‌ها گزارش نشده است و گزارش‌های رسیده به دست پلیس و مقامات قضایی فقط میزان ۱/۷۵ درصد از بزه‌دیدگی‌ها را در برمی‌گیرد. این آمار به‌شدت نگران‌کننده است و مستلزم توجه نهادهای مربوطه است. در حالی که بر اساس نتایج اکثر پژوهش‌ها حداکثر (۵۰ الی ۶۰ درصد) بزه‌دیدگی‌ها به مقامات پلیسی ـ قضایی گزارش نشده است.

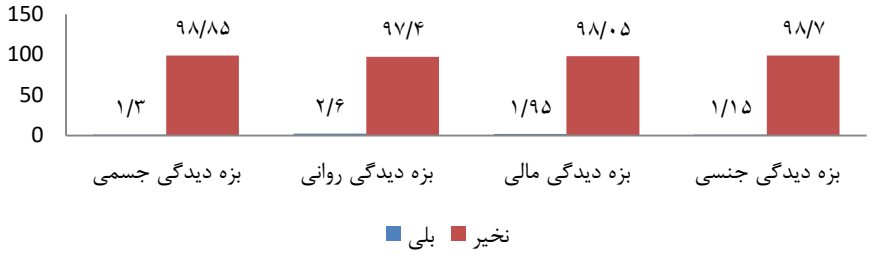

نمودار ۴- میزان گزارش یا عدم گزارش انواع بزه‌دیدگی

بر اساس جدول فوق میزان ۹۸/۸۵ درصد از بزه‌دیدگی‌های جسمی به مقامات قضایی ـ پلیسی گزارش نشده که بیشترین رقم در عدم گزارش بزه‌دیدگی بود و صرفاً ۱/۳ درصد افراد بزه‌دیده این بزه‌دیدگی را گزارش کرده‌اند. در مراتب بعدی، ۹۸/۷ درصد از بزه‌دیدگی‌های جنسی، ۹۸/۰۵ درصد از بزه‌دیدگی‌های مالی و درنهایت ۹۷/۴ درصد از بزه‌دیدگی‌های روانی از سوی زنان شهر هرات به مقامات قضایی ـ پلیسی گزارش نشده است که درصد بالایی را در برمی‌گیرد. این موضوع از این جهت مطرح می‌شود که اکثر تحقیقات نشان می‌دهند که میزان گزارش بزه‌دیدگان به پلیس، بسته به ویژگی‌های بزه‌دیده و آسیب‌های واردشده، متفاوت است (Novisky & Peralta, 2015). یافته‌های پژوهش حکایت از آن دارد که بزه‌دیدگی روانی، بیشترین میزان گزارش‌دهی و درواقع کمترین رقم سیاه بزه‌دیدگی را دارد. در برابر آن، بزه‌دیدگی جسمی کمترین گزارش و بیشترین رقم سیاه را به خود اختصاص داده است. لازم به ذکر است که تقریباً در تمامی پژوهش‌های قبلی این نتیجه به‌دست آمده است که بزه‌دیدگی مالی بیشترین میزان گزارش‌دهی و بزه‌دیدگی جنسی کمترین میزان گزارش‌دهی را به خود اختصاص داده است.

۳-۲-۴- میزان تأثیرگذاری دلایل در عدم گزارش بزه‌دیدگی به مقامات پلیسی ـ قضایی

درک دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی به مقامات پلیسی و قضایی از این جهت اهمیت دارد که می‌تواند به بهبود سیاست‌ها و قوانین موجود، افزایش اعتماد عمومی به نظام قضایی و ارتقای آگاهی عمومی کمک کند. همچنین این شناخت می‌تواند به ارائه خدمات حمایتی بهتر، کاهش تکرار جرم، استفاده بهینه از منابع و توسعه برنامه‌های پیشگیری مؤثر منجر شود. درنتیجه مقامات و سیاست‌گذاران قادر خواهند بود سیستم‌های عدالتی و حمایتی کارآمدتر و انسان‌محورتر ایجاد کنند و به ساخت جامعه‌ای عادلانه‌تر و امن‌تر بپردازند.

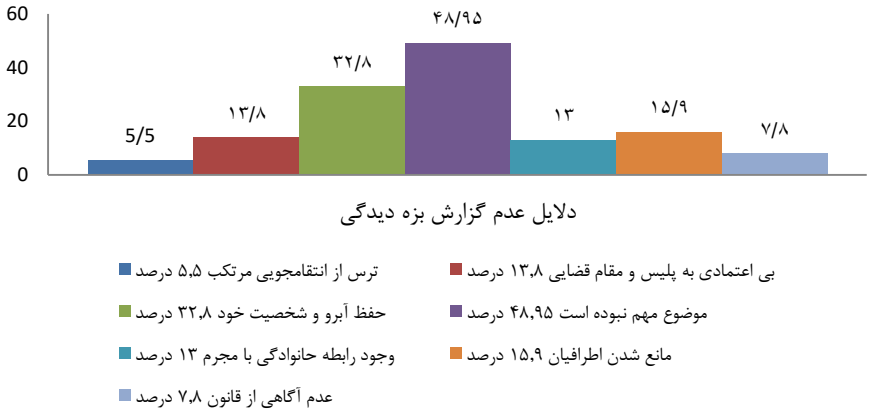

نمودار ۵- دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی

نکته: حاصل جمع بیش از صد درصد، به دلیل انتخاب دو یا چند گزینه از سوی پاسخ‌دهندگان است.

بر اساس نمودار فوق عوامل مؤثر بر عدم گزارش بزه‌دیدگی از سوی زنان شهر هرات به مقامات قضایی- پلیسی به ترتیب درصد چنین ارائه می‌شود: ۴۸/۹۵ درصد از پاسخگویان دلیل عدم گزارش بزه‌دیدگی را «موضوع مهم نبوده است»، ۳۲/۸ درصد از پاسخگویان «ترس از آبرو»، ۱۵/۹ درصد از پاسخگویان «مانع‌شدن اطرافیان»، ۱۳/۸ درصد از پاسخگویان «بی‌اعتمادی به پلیس و مقام قضایی»، ۱۳ درصد از پاسخگویان «مرتکب از آشنایان بوده است»، ۷/۸ درصد از پاسخگویان «عدم آگاهی بزه‌دیده» و درنهایت ۵/۵ درصد از پاسخگویان «ترس از انتقام‌جویی مرتکب» انتخاب کردند. «مهم نبودن موضوع» برای عدم گزارش بزه‌دیدگی از سوی اکثریت پاسخگویان محل بحث است. مهم نبودن موضوع می‌تواند به باور زنان در مورد این امر دلالت کند که ضرب‌وجرح، تحقیر و توهین و محرومیت‌ها در آن جامعه یک امر عادی تلقی و مردان برزنان ترجیح داده می‌شوند.

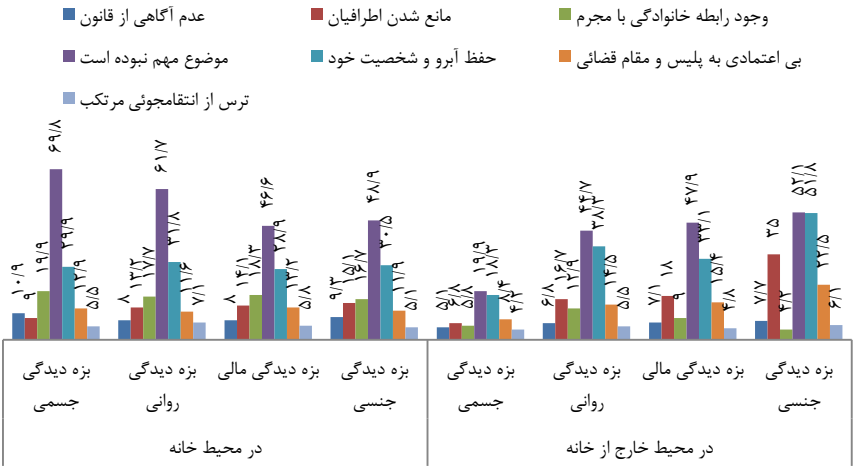

نمودار ۶- دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی به مقامات پلیسی ـ قضایی به تفکیک نوع بزه‌دیدگی

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که «اهمیت نداشتن موضوع» یکی از دلایل مهم عدم گزارش‌دهی بزه‌دیدگی است. بزه‌دیدگی جسمی در داخل خانه با بیشترین درصد (۶۹٫۸ درصد) تحت تأثیر این عامل قرار دارد که می‌تواند نشان‌دهنده عادی‌سازی خشونت خانگی یا عدم اعتماد به اثربخشی گزارش‌دهی در این موارد باشد. در مقابل، بزه‌دیدگی جسمی خارج از

خانه کمترین تأثیر را از این عامل می‌پذیرد (۱۹٫۹ درصد) که چه‌بسا به دلیل جدیت بیشتر جامعه و نظام قانونی در برخورد با خشونت‌های خیابانی است. این تفاوت قابل ملاحظه نشان می‌دهد که نگرش به اهمیت و جدیت انواع بزه‌دیدگی‌ها، به‌ویژه در محیط‌های مختلف، نقش تعیین‌کننده‌ای در تصمیم‌گیری افراد برای گزارش یا عدم گزارش آنها دارد. همچنین بزه‌دیدگی جنسی خارج از محیط خانه (۵۲٫۱ درصد) و داخل محیط خانه (۴۸٫۹ درصد) در رده‌های بعدی تحت تأثیر این دلیل برای عدم گزارش‌دهی قرار دارند که نیازمند بررسی دقیق‌تری است.

بر اساس داده‌ها، «حفظ آبرو و شخصیت» به‌عنوان یک عامل بازدارنده در گزارش‌دهی بزه‌دیدگی جنسی در محیط خارج از خانه با بالاترین درصد (۵۱٫۸ درصد) شناسایی شده است. این امر نشان‌دهنده آن است که ترس از لکه‌دار شدن آبرو و قضاوت‌های اجتماعی در مورد قربانیان خشونت جنسی در فضاهای عمومی، نقش بسزایی در سکوت آنها دارد. از طرفی، بزه‌دیدگی جسمی خارج از محیط خانه کمترین تأثیر را از این عامل می‌پذیرد (۱۸٫۳ درصد) که احتمالاً به دلیل تمرکز بیشتر بر جنبه‌های جسمی و قانونی جرم در این موارد است. این یافته‌ها حاکی از آن است که نگرش‌های فرهنگی و اجتماعی در مورد آبرو و حیثیت، به‌ویژه در ارتباط با جرائم جنسی، می‌توانند مانع جدی برای گزارش‌دهی و حمایت از بزه‌دیدگان باشند. لازم است توجه داشت که بزه‌دیدگی روانی و مالی نیز به درجات مختلف تحت تأثیر این عامل قرار دارند که نشان‌دهنده اهمیت در نظر گرفتن ابعاد غیرجسمی جرائم و تأثیر آنها بر آبروی فردی در تلاش‌های حمایتی و قانونی است.

تحلیل داده‌ها در مورد سایر دلایل نشان می‌دهد که دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی‌ها بسته به نوع بزه‌دیدگی و محل وقوع آن (خانه یا خارج از آن) تفاوت قابل‌توجهی دارد. عامل «مانع شدن اطرافیان» در بزه‌دیدگی جنسی خارج از خانه با ۳۵ درصد بیشترین اهمیت را دارد، در حالی که «بی‌اعتمادی به مقامات» در بزه‌دیدگی جنسی خارج از خانه (۲۲٫۵ درصد) بیشتر از بزه‌دیدگی جسمی خارج از خانه (۸٫۴ درصد) مورد تأکید قرار گرفته است. «آشنا بودن مرتکب»، مانع جدی‌تری برای گزارش بزه‌های جنسی در داخل خانه (۱۶٫۷ درصد) است و «عدم آگاهی از قانون» در مورد بزه‌دیدگی جسمی در محیط خانه (۱۰٫۹ درصد) بیش از بزه‌دیدگی جسمی خارج از خانه (۵٫۱ درصد) اهمیت دارد. به‌طور کلی بزه‌دیدگان جرائم جنسی به دلایلی چون فشارهای اجتماعی، بی‌اعتمادی به دستگاه قضایی، آشنا بودن مرتکب و ترس از انتقام‌جویی، تمایل کمتری به گزارش جرم دارند که لزوم طراحی مداخلات مناسب برای رفع موانع گزارش‌دهی بزه‌های جنسی را نشان می‌دهد.

۳-۲-۵- تفاوت دیدگاه زنان در مورد دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی با توجه به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

هدف از این بخش، تعیین معنادار بودن تفاوت در میانگین دلایل عدم گزارش‌دهی بین گروه‌های مختلف با توجه به وضعیت تأهل و سن آنها است. برای این منظور، از آزمون کروسکال ـ والیس استفاده می‌شود. فرضیه‌های مورد بررسی عبارت‌اند از:

فرض صفر: میانگین دلایل عدم گزارش‌دهی در گروه‌های مختلف با وضعیت تأهل و سن متفاوت، تفاوت معناداری ندارد.

فرض یک: میانگین دلایل عدم گزارش‌دهی در گروه‌های مختلف با وضعیت تأهل و سن متفاوت، تفاوت معناداری دارد.

جدول ۴- میانگین دلایل عدم گزارش‌دهی با توجه به وضعیت تأهل و معنی‌داری تفاوت میانگین‌ها در درون گروه

دلایل عدم گزارش‌دهی		ترس از انتقام‌جویی مرتکب		بی‌اعتمادی به پلیس و مقام قضایی		ترس از آبرو		موضوع مهم نبوده است		مرتکب از آشنایان بوده است		مانع‌شدن اطرافیان		عدم آگاهی بزه‌دیده	
ویژگی‌های افراد نمونه		میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value
وضعیت تأهل	مجرد	۱۶۴,۲۶	۰,۰۰۷**	۱۶۷,۱۳	۰,۱۱**	۱۸۲,۴۰	۰,۰۰۰*	۱۴۸,۱۷	۰,۰۰۲*	۱۷۷,۲۳	۰,۰۰۰*	۱۷۰,۰۲	۰,۰۰۵*	۱۴۱,۲۷	۰,۰۰۱*
	متأهل	۱۵۱,۱۷		۱۴۵,۹۷		۱۳۴,۴۴		۱۵۴,۷۸		۱۳۸,۵۱		۱۵۰,۸۲		۱۶۵,۲۹	
	مطلقه	۱۲۹,۲۵		۱۳۴,۱۷		۱۲۲,۲۵		۲۴۹,۱۷		۱۳۵,۴۶		۹۹,۰۴		۲۱۷,۱۳	
	بیوه	۱۴۴,۵۰		۱۶۰,۶۶		۱۳۴,۰۳		۱۶۶,۷۵		۱۳۴,۷۵		۱۱۸,۷۲		۱۶۰,۵۶	

نکته: علامت (*) برای تأیید معناداری تفاوت میانگین‌ها (p-value≤0.05) و علامت (**) برای رد معناداری تفاوت میانگین (p-value≥0.05) در درون گروه است.

جدول حاضر به بررسی ارتباط بین وضعیت تأهل و دلایل عدم گزارش‌دهی جرم می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که بین وضعیت تأهل و برخی از دلایل عدم گزارش‌دهی، تفاوت معناداری وجود دارد. بر اساس ستون‌های p-value، بین وضعیت تأهل و دلایل «ترس از آبرو»، «موضوع مهم نبوده است»، «مرتکب از آشنایان بوده است»، «مانع‌شدن اطرافیان» و «عدم آگاهی بزه‌دیده» تفاوت معناداری وجود دارد.

مهم نبوده است»، «مرتکب از آشنایان بوده است»، «مانع‌شدن اطرافیان» و «عدم آگاهی بزه‌دیده» ارتباط معناداری وجود دارد ($p\text{-value} \leq 0.05$)؛ به عبارت دیگر وضعیت تأهل افراد می‌تواند بر میزان اهمیتی که به این دلایل می‌دهند، تأثیرگذار باشد. بین وضعیت تأهل و دلایل «ترس از انتقام‌جویی مرتکب» و «بی‌اعتمادی به پلیس و مقام قضایی» ارتباط معناداری مشاهده نمی‌شود ($p\text{-value} \geq 0.05$). این بدان معناست که وضعیت تأهل، تأثیر چندانی بر میزان اهمیت این دو دلیل در عدم گزارش‌دهی ندارد. در دلایل دارای معناداری، می‌توان مشاهده کرد که میانگین‌ها در گروه‌های مختلف (مجرد، متأهل، مطلقه، بیوه) متفاوت است. به‌عنوان مثال، در دلیل «موضوع مهم نبوده است»، میانگین افراد مطلقه (۲۴۹/۱۷) به‌طور قابل توجهی بالاتر از سایر گروه‌ها است.

جدول ۵- میانگین دلایل عدم گزارش‌دهی با توجه به سن و معنی‌داری تفاوت میانگین‌ها در درون گروه

دلایل عدم گزارش‌دهی		ترس از انتقام‌جویی مرتکب		بی‌اعتمادی به پلیس و مقام قضایی		ترس از آبرو		موضوع مهم نبوده است		مرتکب از آشنایان بوده است		مانع‌شدن اطرافیان		عدم آگاهی بزه‌دیده	
ویژگی‌های افراد نمونه		میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value	میانگین	p-value
سن	۳۵ - ۱۸	۱۶۳,۳۹	۰.۰۰۱*	۱۶۵,۴۷	۰.۰۰۶*	۱۶۷,۰۳	۰.۰۰۸*	۱۵۱,۵۵	۰.۰۷۱**	۱۷۰,۳۸	۰.۰۰۰*	۱۶۵,۳۶	۰.۰۰۷**	۱۴۹,۱۷	۰.۰۱۷**
	۴۵ - ۳۶	۱۳۶,۱۳		۱۳۶,۵۵		۱۳۸,۲۴		۱۵۵,۴۴		۱۲۵,۳۴		۱۳۹,۳۹		۱۶۹,۶۴	
	۵۵ - ۴۶	۱۵۵,۲۵		۱۳۵,۷۹		۱۲۳,۹۵		۱۷۸,۷۱		۱۳۷,۴۱		۱۳۵,۵۴		۱۶۲,۴۱	
	۷۰ - ۵۶	۱۵۲,۹۰		۱۷۰,۵۰		۱۴۸,۵۰		۲۱۸,۵۰		۱۲۷,۰۰		۱۳۴,۶۰		۱۹۷,۰۰	

نکته: علامت (*) برای تأیید معناداری تفاوت میانگین‌ها ($p\text{-value} \leq 0.05$) و علامت (**) برای رد معناداری تفاوت میانگین ($p\text{-value} \geq 0.05$) در درون گروه است.

جدول حاضر به بررسی ارتباط بین سن و دلایل عدم گزارش‌دهی می‌پردازد و نتایج آن نشان‌دهنده تفاوت‌های معنادار بین گروه‌های سنی مختلف در زمینه برخی از دلایل عدم گزارش‌دهی است. در دلایل «ترس از انتقام‌جویی مرتکب»، «بی‌اعتمادی به پلیس و مقام قضایی»، «ترس از آبرو» و «مانع‌شدن اطرافیان» تفاوت‌های معناداری وجود دارد (p-value≤0.05؛ به عبارت دیگر سن افراد می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر اینکه چه دلایلی را برای عدم گزارش‌دهی در نظر می‌گیرند، داشته باشد. در دلایل «موضوع مهم نبوده است»، «عدم آگاهی بزه‌دیده» و «مرتکب از آشنایان بوده است»، تفاوت‌های معناداری بین گروه‌های سنی مشاهده نمی‌شود (p-value≥0.05). این نشان می‌دهد که این دلایل مستقل از سن افراد ممکن است مرتبط با رفتارهای عدم گزارش‌دهی باشند. نتایج نشان می‌دهد که افراد در رده‌های سنی مختلف به دلایل متفاوتی به عدم گزارش‌دهی می‌پردازند. برای مثال احتمالاً افراد جوان‌تر بیشتر به دلیل «ترس از انتقام‌جویی» و «مانع‌شدن اطرافیان» توجه می‌کنند، در حالی که افراد مسن‌تر ممکن است توجه کمتری به این دلایل داشته باشند. این یافته‌ها می‌توانند به سیاست‌گذاران و محققان کمک کنند تا درک بهتری از رفتار عدم گزارش‌دهی در میان گروه‌های سنی مختلف داشته باشند و برنامه‌های مداخله‌ای مؤثرتری طراحی کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان می‌دهد که تقریباً نیمی از زنان شهر هرات بزه‌دیدگی را تجربه کرده‌اند. تحلیل وضعیت بزه‌دیدگی زنان در محیط‌های داخلی و خارجی حاکی از آن است که در فضاهای عمومی، بزه‌دیدگی‌های جنسی و روانی به میزان قابل توجهی رخ می‌دهند که نشان‌دهنده آسیب‌پذیری زنان در چنین فضایی است. این امر می‌تواند ناشی از فقدان زیرساخت‌های ایمن و همچنین ناهنجاری‌های اجتماعی باشد. به‌علاوه نبود آگاهی کافی در جوامع در مورد حقوق زنان و عدم برخورد قاطع با بزهکاران، به این معضل دامن می‌زند.

در نقطه مقابل، فضای داخلی خانه که به‌طور سنتی به‌عنوان محیطی امن و آرامش‌بخش در نظر گرفته می‌شود، نیز از چالش‌های خاص خود رنج می‌برد. بزه‌دیدگی‌های جسمی و روانی در این فضا، نشان‌دهنده مسئله قدرت و کنترل در روابط خانوادگی است. آمارها نشان‌دهنده آن است که برخی زنان حتی در امنیت ظاهری خانه نیز دچار آسیب می‌شوند که خود نشان‌دهنده وجود مشکلات عمیق‌تر در زمینه روابط اجتماعی و فرهنگی است. این مسئله، ضرورت اتخاذ رویکردی جامع‌تر در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های اجتماعی را مطرح می‌کند. ضروری است که نه‌تنها در فضاهای عمومی، بلکه در فضاهای خصوصی نیز برنامه‌هایی برای آموزش، آگاهی‌بخشی و حمایت‌های قانونی اجرا شود. درواقع کاهش بزه‌دیدگی زنان مستلزم این است که توجه همه‌جانبه‌ای به هر دو محیط

شود و درک صحیح‌تری از نیازها و چالش‌های خاص هر یک حاصل گردد.

نکته این است که ۹۸/۲۵ درصد از بزه‌دیدگان هرگز مراتب بزه‌دیدگی خود را به مقامات پلیسی ـ قضایی گزارش نکرده‌اند. در حالی که اکثر تحقیقات انجام‌شده در سایر کشورها، چه در سطح محلی و چه در سطح ملی و بین‌المللی، رقم کمتر از این را گزارش می‌دهند. آمار بالای عدم گزارش بزه‌دیدگان به مقامات قضایی ـ پلیسی در میان زنان شهر هرات معضلی جدی است که نیازمند اقدامات ساختاری و اجرایی به‌منظور پیشگیری از بزه‌دیدگی است.

نتایج پژوهش در مورد عدم گزارش انواع بزه‌دیدگی حاکی از آن است که بزه‌دیدگی روانی، بیشترین میزان گزارش‌دهی و درواقع کمترین رقم سیاه بزه‌دیدگی را دارد. در برابر آن، بزه‌دیدگی جسمی کمترین گزارش و بیشترین رقم سیاه را به خود اختصاص داده است. می‌توان ادعا کرد درمجموع آمار عدم گزارش در مورد انواع بزه‌دیدگی به‌شدت بالا است. این در حالی است که یافته‌های چندین پیمایش ملی نشان داد که نرخ گزارش بزه‌دیدگی‌های جسمی، روانی و مالی جرم متفاوت است و بزه‌دیدگی مالی نسبت به سایر بزه‌دیدگی‌ها، بیشتر گزارش می‌شود (Skogan, 1984).

در مورد دلایل عدم گزارش‌دهی، انتخاب گزینه «مهم نبودن موضوع» در صدر گزینه‌های انتخابی پاسخگویان برای عدم گزارش بزه‌دیدگی محل بحث است. باور بزه‌دیده مبنی بر اهمیت نداشتن بزه‌دیدگی متأثر از عوامل اجتماعی و فرهنگی موجود در جامعه، به‌ویژه رفتار و عملکرد اطرافیان است. تحقیقات انجام‌شده در کانادا نیز نشان می‌دهد که «کم‌اهمیت بودن موضوع» در صدر دلایلی است که برای عدم گزارش مراتب بزه‌دیدگی از سوی بزه‌دیدگان عنوان شده است (توجهی و نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۸). همچنین نتایج یک پژوهش دیگر دلیل عدم گزارش بزه‌دیدگی را اهمیت نداشتن موضوع به اندازه کافی دانسته است (Murphy & Barkworth, 2014)؛ اما میزان بالای تأثیرگذاری این دلیل برای عدم گزارش‌دهی در جامعه نمونه تحقیق حاضر متأثر از عوامل متعددی است که بر تصمیم بزه‌دیده مؤثر است. در جامعه‌ای که زنان از حقوق اساسی خویش محروم هستند و موقعیت اجتماعی مناسبی ندارند، آسیب‌ها را امری عادی تلقی می‌کنند و خود را مستحق چنین رفتارهایی می‌دانند.

تأثیر دلایل در عدم گزارش انواع بزه‌دیدگی متفاوت است، چنان‌که در بزه‌دیدگی جنسی «مانع شدن اطرافیان» و «بی‌اعتمادی به پلیس» نسبت به سایر دلایل تأثیر بیشتری در عدم گزارش‌دهی داشته است. نتایج یک پژوهش نیز حاکی از آن است که عدم گزارش‌دهی ناشی از بی‌اعتمادی به پلیس نسبت به جرائم مختلف تأثیر متفاوتی دارد (Murphy & Barkworth, 2014). همچنین انتخاب دلایل با توجه به وقوع بزه‌دیدگی در محیط خانه یا خارج از محیط خانه گاه متفاوت است. در محیط خانه، گاه بزه‌دیدگی‌های جسمی به دلیل تلقی کم‌اهمیت بودن

موضوع گزارش نمی‌شوند. ترس از آبرو، به‌ویژه در بزه‌دیدگی‌های جنسی در فضاهای عمومی، مانع اصلی گزارش‌دهی است. دخالت یا ممانعت اطرافیان نیز در عدم گزارش بزه‌دیدگی‌ها، به‌ویژه در فضاهای عمومی مؤثر است. همچنین آشنا بودن مرتکب در محیط خانه، یکی از دلایل اصلی عدم گزارش بزه‌دیدگی جنسی است. به‌طور کلی نوع محیطی که بزه‌دیدگی در آن رخ می‌دهد، در تعیین دلیل عدم گزارش آن مؤثر است. بهبود این وضعیت، نیازمند افزایش آگاهی عمومی، کاهش فشارهای اجتماعی، ارائه حمایت‌های قانونی و طراحی برنامه‌های آموزشی متناسب با هر محیط است (صفاری و سیفی، ۱۳۹۴). درنهایت اینکه دیدگاه زنان بزه‌دیده در مورد دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی با توجه به وضعیت تأهل و سن آنها گاه تفاوت معناداری دارد.

نتیجه نهایی بیانگر این مسئله است که رقم بالایی از بزه‌دیدگی به مقامات پلیسی ـ قضایی گزارش نشده است و عواملی ازجمله «مهم نبودن موضوع» و «حفظ آبرو شخصیت» بیشترین تأثیر را در عدم گزارش داشته است. پاسخگویان دلایل متفاوتی را در عدم گزارش بزه‌دیدگی در محیط خانه و خارج از آن انتخاب کردند. همچنین میان ویژگی‌های فردی افراد نمونه، ازجمله وضعیت تأهل و سن و دلایل عدم گزارش بزه‌دیدگی بعضاً تفاوت معناداری وجود دارد؛ بنابراین پیشنهادهای زیر به‌عنوان راهکارهای برای بهبود وضعیت موجود ارائه می‌شود؛

- ایجاد برنامه‌های آگاه‌سازی: برگزاری کارگاه‌های آموزشی و جلسات آگاه‌سازی در جامعه برای زنان درباره حقوق خود و اهمیت گزارش‌دهی به مقامات، همچنین راه‌اندازی کمپین‌های رسانه‌ای (رادیویی، تلویزیونی و آنلاین) به‌منظور افزایش آگاهی عمومی در مورد بزه‌دیدگی و فرایند گزارش‌دهی.

- تقویت دسترسی به خدمات حمایتی: تأسیس مراکز مشاوره برای ارائه خدمات روان‌شناختی، حقوقی و اجتماعی به زنان بزه‌دیده و همچنین فراهم آوردن خدمات پزشکی رایگان یا با هزینه کم برای این زنان به‌منظور کمک به بهبود وضعیت روحی و جسمی آنها.

- بهبود سیستم گزارش‌دهی: ایجاد روش‌های آسان‌تر برای گزارش‌دهی، ازجمله امکان گزارش آنلاین یا تلفنی که به حفظ حریم خصوصی فرد کمک کند و همچنین راه‌اندازی دفاتر یا خطوط ویژه برای زنان تا بتوانند در محیطی امن و راحت، شکایات خود را مطرح کنند.

- تغییرات در نگرش اجتماعی: برگزاری دوره‌های آموزشی برای مردان و سرپرستان خانواده‌ها به‌منظور تغییر نگرش‌های نادرست نسبت به بزه‌دیدگی و اهمیت حمایت از زنان، همچنین ایجاد گروه‌های زنانه محلی برای حمایت از یکدیگر و افزایش حس همبستگی در برابر بزه‌دیدگی.

- مشاوره و حمایت از طریق نهادهای دولتی: ایجاد شراکت با نهادهای دولتی و غیردولتی برای تأمین خدمات و حمایت مناسب برای زنان بزه‌دیده و تربیت افرادی که بتوانند اطلاعات حقوقی مربوط به بزه‌دیدگی و نحوه برخورد با آن را به زنان ارائه دهند.

- پژوهش‌های آینده: انجام پژوهش‌های پیگیری برای بررسی اثربخشی پیشنهادهای ارائه‌شده و شناسایی مشکلات جدیدی که زنان با آن مواجه هستند، همچنین ایجاد نظامی برای گزارش‌دهی فصلی درباره وضعیت زنان بزه‌دیده به مقامات مربوطه تا سیاست‌های بهتری تدوین شود.

با اجرای این پیشنهادها، می‌توان امید داشت که آگاهی زنان در مورد حقوق و راه‌های گزارش‌دهی افزایش یابد و آنها بدون ترس از قضاوت اجتماعی، توانایی بیان تجربیات خود را پیدا کنند. این اقدامات نه‌تنها به بهبود وضعیت زنان بزه‌دیده کمک خواهد کرد، بلکه می‌تواند به تغییر نگرش‌های اجتماعی و تقویت حمایت جمعی از حقوق زنان نیز منجر شود. درنهایت تلاش برای بهبود نظام حمایت از بزه‌دیدگان به ایجاد جامعه‌ای امن‌تر و عادلانه‌تر برای همه خواهد انجامید.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- پورعلی، رامین. (۱۳۹۵). بررسی دلایل عدم دادخواهی بزه‌دیدگان، مطالعه موردی: شهر تهران (۱۳۹۵-۱۳۹۰). پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه تهران.

- توجهی، عبدالعلی و نجفی ابرندآبادی، علی‌حسین. (۱۳۷۸). بزه‌دیده شناسی و مشکل بزه‌دیدگی‌های گزارش نشده. مدرس علوم انسانی، (۴).

- داوودی، هما. (۱۳۸۴). بزه‌دیده‌شناسی زنان و زمینه‌های مؤثر در کاهش جرائم. فقه و حقوق خانواده، (۵۰)، ۸۸-۱۰۷.

- رایجیان اصلی، مهرداد. (۱۳۸۴). بزه‌دیده‌شناسی حمایتی. تهران: نشر دادگستر.

- شهسواری، سجاد، حسنعلی مؤذن‌زادگان و مهرداد رایجیان اصلی. (۱۴۰۲). مشارکت بزه‌دیده در فرایند دادرسی؛ مبانی، چالش‌ها و راهکارها. دیدگاه‌های حقوق قضایی، ۲۸(۱۰۲)، ۱۲۷-۱۶۴.

- صفاری، علی و سحر سیفی. (۱۳۹۴). تأثیر نوع جرم، اهمیت و محل ارتکاب آن بر عدم گزارش جرائم از جانب افراد به ضابطان دادگستری و مقامات قضایی. دانشنامه حقوق و سیاست، ۲۳، ۵۹-۷۴.

- محمدزاده اصل، محمد و کیوان حیدرزاده. (۱۴۰۱). بزه‌دیدگی ثانویه در نظام عدالت کیفری. نشریه مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه، ۸(۴)، ۴۷۱-۴۴۸.

- محمدی تلوار، صادق. (۱۳۹۶). بررسی علل عدم گزارش جرم به نیروی انتظامی با ارائه راهکارهای پیشگیرانه (مطالعه موردی شهر سنندج). پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه کردستان.

- نجفی ابرندآبادی، علی‌حسین. (۱۳۸۴). عدالت برای بزه‌دیدگان. مجله حقوقی دادگستری، (۵۲-۵۳)، ۸-۷۲.

- نورپور، محسن، سید مهدی سیدزاده و محمدیوسف ناصری فورگ. (۱۴۰۰). تحلیل عوامل مؤثر بر عدم گزارش بزه‌دیدگی (مطالعه موردی: دانشجویان پسر دانشگاه فردوسی مشهد). پژوهشنامه حقوق کیفری، ۱۲(۱).

ب) منابع خارجی

- Black, David J. (1976). *The behavior of law*. Academic Press.

- Campbell, Rebeca. (2002). Emotionally informed advocacy: A new approach to assisting sexual assault survivors. *American Journal of Community Psychology*, 30(3-4), 487-501. https://doi.org/10.1023/A:1015103105635

- Cassell, Paul G. & Michael Ray Morris Jr. (2024). Defining "Victim" Through Harm: Crime Victim Status in the Crime Victims' Rights Act and Other Victims' Rights Enactments. *American Criminal Law Review*, 61. https://doi.org/10.2139/ssrn.4365790

- Cviic, M. & C. Greer. (2012). Victim blaming and rape myths. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(11), 2332-2350. https://doi.org/10.1177/0886260512446069

- Fisher, Bonnie. (2000). *The sexual victimization of college women*. US Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice.

- Greenberg, Martin S. & R. Barry Ruback. (1992). *After the crime: Victim decision making*. Springer Science & Business Media. https://doi.org/10.1007/978-1-4615-3334-4

- Hall, L., et al. (2010). Stigmatization of crime victims: A review of the literature. *Crime, Law and Social Change*, 53(3), 279-301. https://doi.org/10.1007/s10611-010-9266-0
- Hindelang, Michael J. & Michael Gottfredson. (1976). The victim's decision not to invoke the criminal justice process. *Criminal justice and the victim*, 57-78.
- Kessler, R. C., A.Sonnega, E.Bromet, M. Hughes, C.Nelson, & M. Hughes. Posttraumatic stress disorder in the National Comorbidity Survey. *Archives of General Psychiatry*, 52(12), 1048-1060. https://doi.org/10.1001/archpsyc.1995.03950240022002
- Langton, Lynn, Marcus Berzofsky, Christopher P. Krebs, and Hope Smiley-McDonald. (2012). *Victimizations not reported to the police, 2006-2010*. Washington, DC: US Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics.
- Miller, J. M., P. W. Rountree & P. Cosmas. The economic victimization of identity theft. *Journal of Criminal Justice*, 42(6), 523-531. https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2014.09.006
- Murphy, Kristina & Julie Barkworth. (2014). Victim willingness to report crime to police: Does procedural justice or outcome matter most?. *Victims & offenders*, 9(2), 178-204.
- Novisky, Meghan A. & Robert L. Peralta. (2015). When women tell: Intimate partner violence and the factors related to police notification. *Violence against women*, 21(1), 65-86.
- O'connell, M. A. (1986). Reuniting Incest Offenders with Their Families. *Journal of Interpersonal Violence*, 1(3), 374-386. https://doi.org/10.1177/088626086001003009
- Parsons, J. & T. Bergin. (2010). The impact of criminal justice involvement on victims' mental health. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of the International Society for Traumatic Stress Studies*, 23(2), 182-188. https://doi.org/10.1002/jts.20504
- Ranapurwala, Shabbar I., Mark T. Berg, and Carri Casteel. (2016). Reporting crime victimizations to the police and the incidence of future victimizations: a longitudinal study. *PloS one*, 11(7).
- Skogan, Wesley G. (1984). Reporting crimes to the police: The status of world research. *Journal of research in crime and delinquency*, 21(2), 113-137.
- Thompson, Martie, Dylan Sitterle, George Clay, and Jeffrey Kingree. (2007). Reasons for not reporting victimizations to the police: Do they vary for physical and sexual incidents?. *Journal of American College Health*, 55(5), 277-282.
- Ullman, S. E. (2010). *Talking about sexual assault: What survivors want you to know.* American Psychological Association.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *Global study on homicide*. https://doi.org/10.18356/9789210025713
- Xie, Min & Eric P. Baumer. (2019). Crime victims' decisions to call the police: Past research and new directions. *Annual Review of Criminology*, 2(1), 217-240.